Περιτομὴ τοῦ Ἰησοῦ
Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρός ἡμῶν Βασιλείου τοῦ Μεγάλου
1 Ἰανουαρίου 2006

Ἀρχίζοντας τόν λόγο γιά τόν μεγάλο Πατέρα καί ἱεροφάντορα Βασίλειο, ἐπισημαίνουμε δύο σημαντικές ἀναφορές γι᾽ αὐτόν. Εἶναι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, πού γράφει καί τόν κανόνα τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου καί τοῦ Μεγάλου Φωτίου.

Ὁ μέν πρῶτος τόν ὑμνεῖ ὡς «παιδείας γεγονός ἀπάσης ἔμπλεος», ὁ δεύτερος δέ ἀναφέρει ὅτι ἦταν «ἄριστος ἐν πᾶσι τῆς αὐτοῦ λόγοις».

Ἀλλά γιά ἐκεῖνον πού θά θελήσει νά περιγράψει τή μεγάλη προσωπικότητα τοῦ ἁγίου Βασιλείου, θά βρεθεῖ μπροστά σέ μία τεράστια δυσκολία, ἡ ὁποία εἶναι σχεδόν ἀξεπέραστη. Γιατί ἡ προσωπικότητα τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εἶναι ἀσύγκριτη. Καί καθετί πού εἶναι ἀσύγκριτο εἶναι καί ἀνέγγιχτο. Ἄρα λοιπόν δέν μπορεῖ νά ὁριστεῖ. Γιατί μέ ποιά προσωπικότητα μπορεῖ νά συγκριθεῖ καί νά ἀξιολογηθεῖ ὁριζομένη καί περιεζομένη; Ὅ,τι εἶναι πάνω καί πέρα ἀπό σύγκριση εἶναι τό τέλειο. Ἐπομένως ἐπαινώντας τό Μέγα Βασίλειο εἶναι ὡσάν νά ἐπαινοῦμε περιγράφοντας τό τέλειο, τό ἄριστο.

Αὐτήν τήν αἴσθηση δέν ἔχει μονάχα ὁ σημερινός μελετητής τοῦ Ἁγίου, μά καί οἱ σύγχρονοί του ἄνθρωποι, πού ἀντιλαμβανόμενοι τήν ἀσύγκριτη προσωπικότητά του, τόν ἀπεκάλεσαν, «ὁ ἀληθής μέγας ἀνήρ», «ὁ τῆς οἰκουμένης φωστήρ», «ὁ τῆς ἀληθείας στύλος». Σ᾽ αὐτόν τόν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρα βρίσκεται ὁλόκληρο τό ἄθροισμα τῶν ἀρετῶν γιατί στό πρόσωπό του, «ἐδείχθη ὁ οἶκος τοῦ ὄντως Θεοῦ».

«Ἤθροισας τῷ τῆς μελίσσης, Βασίλειε φιλοπόνῳ ἀρετῆς ἁπάσης τό ἄνθος· καί περιδέξιος γινόμενος ἐν αὐταῖς, μακαρίζῃ» (ᾠδή ς΄).

Εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ πολύφωτος προσωπικότητα τοῦ Ἁγίου ξεφεύγει ἀπό τά ἀνθρώπινα μέτρα καί τά κριτήρια τοῦ κόσμου δέν ἀντέχουν σέ μιά τέτοια κριτική. Γιατί ἡ σοφία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γεννιέται καί ἀναδεικνύεται μέσα ἀπό τή βύθιση στά βάθη τοῦ Θεοῦ. «Καί συλλεξάμενος τόν πολύτιμον μαργαρίτην τῆς γνώσεως, ἐπλούτισας τόν κόσμον σοφίᾳ».

Γνώστης τῆς «θύραθεν» σοφίας καί παιδείας, σπουδάζοντάς τες στήν Καισάρεια,

στό Βυζάντιο καί στήν ᾽Αθήνα, «ἔδωσε τόν ἑαυτόν του στήν ᾽Εκκλησία» μεταβάλοντάς τες σέ θεραπαινίδες τῆς Χριστιανικῆς ἀποκαλύψεως.

῾Ο ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος θά περιγράφει μ᾽ αὐτά τά λόγια τήν εἴσοδό του στήν ᾽Εκκλησία καί τήν ἀνάληψη τοῦ ἐπισκοπικοῦ ἀξιώματος. «Τάς γάρ ἱεράς πρότερον ὑπαναγινώσκων τῷ λαῷ βίβλους, ὁ τούτων ἐξηγητής καί ταύτην οὐκ ἀπαξιώσας τήν τάξιν τοῦ βήματος, οὕτως ἐν καθέδρα πρεσβυτέρων, οὕτως ἐν ἐπισκόπῳ αἰνεῖ τόν Κύριον».

῾Η γνώση αὐτή καί ἡ ἐπιστήμη του, μέσα στό λατρευτικό χῶρο τῆς ῾Εκκλησίας, μεταβλήθηκαν σέ λειτουργία καί μυσταγωγία. «῾Ο χαρισάμενος ἡμῖν οὐρανίων μυστηρίων ἀποκάλυψιν, σύ εἶ ὁ θέμενος ὑμᾶς εἰς τήν διακονίαν ταύτην ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματός σου τοῦ ῾Αγίου» (Λειτ. Μεγάλου Βασιλείου). ῞Ετσι στό μυστήριο τῆς ᾽Εκκλησίας ὁ λόγος ὑπηρετεῖ τό λατρευτικό τρόπο τῆς Εὐχαριστίας, μεταβάλλοντάς το σέ ὄχημα γιά νά περάσει ἡ θεία χάρη στίς ψυχές τῶν πιστῶν.

῾Ο Μέγας Βασίλειος εἶναι κατ᾽ ἐξοχήν ὁ ἱερέας τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, ὁ κήρυκας τῆς ἀποκαλύψεώς Του καί ὁ ποιμένας τοῦ λαοῦ Του. Δέεται ὁ Ποιμένας στήν Εὐχαριστιακή σύναξη γιά τόν λαό τοῦ Θεοῦ μ᾽ αὐτά τά λόγια· «Μνήσθητι Κύριε, τοῦ περιεστῶτος λαοῦ καί τῶν δι᾽ εὐλόγους αἰτίας ἀπολειφθέντων καί ἐλέησον αὐτούς καί ἡμᾶς κατά τό πλῆθος τοῦ ἐλέους σου». Τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι πλούσιο καί αὐτό τό γνωρίζει καλῶς ὁ ῞Αγιός μας. Γι᾽ αὐτό καί παρακαλεῖ νά ἐπισκιάσει ἡ χάρη Του τούς πιστούς πού μετέχουν στή Θεία Εὐχαριστία καί νά μή ἐγκαταλείψει τούς δικαιολογημένους ἀπόντες.

Διδάσκει ὁ σοφός Πατήρ τόν λαό. Αὐτός ὁ ᾽Εκκλησιαστικός ρήτορας, ὁ δογματικός καί πολέμιος θεολόγος, ὁ ἄφθαστος ἑρμηνευτής τῆς θείας Γραφῆς, ὁ μεγάλος παιδαγωγός καί διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας. ᾽Εξακτινώνει τό λόγο του μέ θεολογική δυναμική καί φωτιστική προοπτική, ὁδηγώντας σταθερά καί γνήσια πρός τήν πραγματική ἀλήθεια τόν πιστό ἄνθρωπο. «Τάς ἀκτῖνας τῶν λόγων, ἐξαπέστειλας Βασίλειε τῷ κόσμῳ, φωταγωγούσας μίαν σέβειν Τριάδος φύσιν» (ᾠδή η΄).

Ποιμαίνει ὁ ἅγιος Βασίλειος τούς ἀνθρώπους ὡς ὁ πατέρας πού φροντίζει τά παιδιά του. Φροντίζει καί ἐνεργεῖ. Προσπαθεῖ νά καλύψει τίς ἀνάγκες τους, ἀποκαλύπτοντας τή δυναμική τοῦ κοινωνικοῦ ἐργάτη καί ᾽Εκκλησιαστικοῦ ποιμένα. Εἶναι ἕνας μεγάλος κοινωνικός ἐργάτης καί ἀσύγκριτος ᾽Εκκλησιαστικός ποιμένας.

῾Ο ἱερός Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός περιγράφοντας τό κοινωνικό ἔργο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἀποκαλύπτει τή φιλοσοφία τοῦ ἱεροῦ Πατρός μ᾽ αὐτά τά λόγια·

«᾽Εκεῖνος γε μάλιστα πάντων ἔπεισεν ἀνθρώπους ὄντας, ἀνθρώπων μή καταφρονεῖν, μήδ᾽ ἀτιμάζειν Χριστόν τήν μίαν πάντων κεφαλήν διά τῆς εἰς ἐκείνους ἀπανθρωπίας» (Ε.Π.Ε. 36, 577-580).

Καί ὁ ἱερός ὑμνογράφος τῆς ἑορτῆς του θά συνοψίζει στόν ἀκόλουθο ὕμνο του τήν πολυσχιδῆ δραστηριότητα του, τό τεράστιο καί πολύπλευρο ἔργο του· «Πατήρ ὀρφανῶν καί χηρῶν προασπιστής καί πλοῦτος πένητος, τῶν ἀσθενούντων ἡ παράκλησις καί τῶν ἐν πλούτῳ κυβέρνησις, γήρως βακτηρία ἐδείχθης, παιδαγωγία νεότητος καί Μοναζόντων ἀρετῆς κανών Βασίλειε» (ᾠδή ζ΄).

῾Ο μέγας Βασίλειος εἶναι γιά τήν ᾽Εκκλησία μας τό βασιλικό σκολίδι πού λάμπει πάντα. Ταυτόχρονα χαρακτηρίζεται ὡς «θεία καί ἱερά τῆς Χριστοῦ ᾽Εκκλησίας μέλισσα». Μέλισσα ἐργατική καί φιλόπονη προσφέρει ὡς μέλι τό λόγο τοῦ Θεοῦ γιά νά γλυκάνει τίς ψυχές. ᾽Αδιάκοπα διακονεῖ καί λυώνει σιγά – σιγά σάν τό κερί τῆς μέλισσας δαπανώντας τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις καί καταθέτοντας τό ἔργο του ὡς δεῖγμα Χριστιανικῆς προσφορᾶς.

Περαίνοντας τόν λόγο γιά τόν Μέγα Βασίλειο, ἔχουμε τήν αἴσθηση πώς δέν ἀγγίξαμε κάν τήν ἀρχή. Δέν καλύψαμε σχεδόν τίποτε. Δέν εἴπαμε παρά ἐλάχιστα. Γιατί ὁ ἅγιος Βασίλειος εἶναι ὁ ἀσύγκριτος Πατέρας τῆς ᾽Εκκλησίας καί αὐτό τά λέει ὅλα. Εἶναι τό θαυμαστό πρόσωπο ἀπ᾽ αὐτά πού ἐλάχιστα παρουσιάζονται μέσα στήν ἱστορία. Δέν γεννιῶνται πολλοί τέτοιοι ἄνθρωποι. ῾Ωστόσο ὅμως εἶναι οἱ μοναδικοί, οἱ φωτεινοί, οἱ μεγάλοι. Σέ μᾶς δέ μένουν ὡς φῶτα καί σημεῖα πού ὁδηγοῦν ἐκεῖ πρός τήν ἀνατολή πού χαράζει ἡ ἐλπίδα καί ἀχνοφέγγει ἡ πίστη γιά τήν καινούργια ζωή.

Ἀρχιμ. Ν.Π.